

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

факультет іноземних мов

(назва інституту/факультету)

Кафедра _____

англійської мови

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія

Освітньо-професійна програма Германські мови»

(назва програми)

Спеціальність _____

035 Філологія

(вказати: код, назва)

Галузь знань _____

03 Гуманітарні науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти _____

третій (доктор філософії)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

факультет іноземних мов

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання _____

англійська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: д.ф.н., проф. Єсипенко Н.Г.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) http://english.chnu.edu.ua/?page_id=468&lang=en

Контактний тел.

E-mail:

n.yesypenko@chnu.edu.ua

Сторінка курсу

Englishstudydepartment.blogspot.com

Консультації

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія» формує володіння аспірантами поняттями, концепціями і фактами сучасної когнітивної лінгвістики і лінгвоконцептології, а саме дає можливість:

- Знаходити оптимальні шляхи вирішення дослідницьких завдань в царині когнітивної лінгвістики і лінгвоконцептології.
- Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.
- Здійснювати практичну діяльність викладача у закладах вищої освіти.

2. Мета навчальної дисципліни: формування загального розуміння найбільш важливих проблем когнітивної лінгвістики та ознайомлення аспірантів з теоретико-методологічними засадами даної науки як одного з найактуальніших напрямів сучасного мовознавства, зокрема, з когнітивною семантикою, через узагальнення та систематизацію сучасних знань у галузі лінгвокогнітивної концептології та лінгвокультурології як невід'ємної складової когнітивної лінгвогносеології.

3. Завдання:

Завдання курсу полягають у вивченні теоретичних засад когнітивної лінгвістики та виробленні практичних навичок аналізу концептуальних одиниць:

- поглибити вміння узагальнювати, аналізувати, синтезувати, генерувати нові ідеї;
- навчити виконувати комплексні дослідження із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій;
- забезпечити здобуття ґрунтовних знань у відповідних галузях філології, зокрема засвоєння основних концепцій, оволодіння теоретичними і практичними навичками, розуміння термінології з досліджуваної проблематики тощо;
- виробити навички планувати й організувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, насамперед у ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів на основі загальнонаукових і спеціальних теоретичних та експериментальних методів;
- сформувати здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері та викладацької практики в межах спеціальності «Філологія».

4. Пререквізити. Для ефективного засвоєння дисципліни до початку або під час курсу аспірант має вивчити такі дисципліни:

Основна іноземна мова (англійська), основи наукових досліджень, загальне мовознавство, сучасні методи наукових досліджень.

5. Результати навчання

знати:

об'єкт, предмет, мету, завдання, теоретичні засади когнітивної лінгвістики (зокрема, когнітивної семантики);

базові характеристики (лінгвокультурних) концептів;

методи концептуальних досліджень, розроблені у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві.

вміти:

розуміти і адекватно вживати метамовний інструментарій сучасної когнітивної лінгвістики щодо проблем співвідношення мови та мислення, концептуалізації, категоризації, формування мовних значень;

застосовувати знання, одержані у базових теоретичних курсах з мовознавчих дисциплін у річці когнітивної лінгвістики;

опанувати базові методики семантико-когнітивного та лінгвокультурного аналізу з виявленням перспектив застосування їх елементів у НДР, орієнтуючись у проблемах і

тенденціях у вивченні та викладанні когнітивних аспектів мови та мовленнєвої діяльності з опорою на відповідну літературу з проблематики.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Когнітивна лінгвістика і лінгвоконцептологія</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	4	120	2	15		5		100		залік

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Когнітивна лінгвістика: предмет, об'єкт, методи і головні поняття													
Тема 1. Когнітивна лінгвістика та лінгвоконцептологія ерспективи.	17	2	2				13							
Тема 2. Когнітивна семантика. Концептуалізація і категоризація. Типи репрезентації знань у мовній свідомості етносемантичної особистості.	16	2	1				13							
Тема 3. Структури представлення знань у мові.	15	2					13							
Тема 4. Фреймова семантика. Типи фреймів.	13	2					11							
Разом за ЗМ1	61	8	3				50							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Актуалізація ментальних структур													
Тема 1. Формування	17	2	2				13							

та вербалізація концептів.													
Тема 2. Теорія когнітивної метафори	15	2				13							
Тема 3. Концепт у дискурсі	15	2				13							
Тема 4. Концепт у скопусі лінгвокультурології.	12	1				11							
Разом за ЗМ 2	59	7	2			50							
Усього годин	120	15	5			100							

3.2.1. Теми семінарських занять

№	Назва теми
1	Когнітивна семантика.
2	Сутність концептуалізації та категоризації як його базових процесів. Категоризація. Категоріальна та міжкатегоріальна організація знань.
3	Сучасна методологія концептуальний аналізу у лінгвістиці.
4	Головні характеристики концептів у лінгвокультурній концептології.
5	Мовна картина світу і мовна особистість

3.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1	Мова як об'єкт когнітивних досліджень. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій.
2	Метакатегорія «спостерігач». Категоризація і психомеханіка мови. Прототипічний підхід до формування категорій.
3	Сучасна методологія концептуальний аналізу у лінгвістиці.
4	Структура концепту та методологія його вивчення з точки зору лінгвокультурології
5	Поняття прототипу. Типи категорій.
6	Лексична та граматична, системна та функціональна категоризація. Функціонально-семіологічний підхід
7	Профілювання концептів і домени репрезентації знань
8	Сучасні школи когнітивної лінгвістики

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна та письмова (тестування, есе, реферат) відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тести;

- реферати;
- есе;
- презентації;
- контрольні роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Загальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожну тему виводиться із суми поточних видів контролю (за виступи на семінарських заняттях, виконання тестових завдань, підготовку рефератів). Кількість балів за модуль дорівнює сумі балів, отриманих за теми даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів, за 2 модуль – 30 балів.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі – під час проведення **заліку** з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати у ході проведення підсумкового контролю становить *40 балів* – по 10 балів за кожну відповідь екзаменаційного білету.

Відповіді на питання №1, №2, №3 та №4 в кожному з білетів передбачають демонстрацію теоретичних знань здобувача з дисципліни. Оцінювання відповідей на ці питання здійснюється за спільними критеріями.

Критерії та параметри оцінювання відповідей на питання 1, 2, 3, 4:

Бали	Характеристика відповіді
10	здобувач вичерпно висвітлює теоретичне питання; чітко і конкретно висловлює головні моменти, наводить адекватні різноманітні приклади; вживає адекватні лексико-граматичні структури; логічно обґрунтовано і структурно правильно будує відповідь;
9-8	здобувач достатньо повно висвітлює теоретичне питання; правильно виокремлює головні моменти, наводить необхідні приклади; вживає коректні лексико-граматичні структури; логічно і структурно правильно будує відповідь; проте відповідь має незначні неточності та помилки;
7-6	здобувач неповно висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає дещо некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі як незначні, так і значні неточності та помилки;
5-3	здобувач частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі значні неточності та помилки;
2-0	здобувач частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; викладає недостатній для висвітлення теми обсяг теоретичних положень; не виокремлює головні думки; не наводить приклади; використовує прості, часто некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має велику кількість значних помилок.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 3				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	7	7	9	7	7	7	9		

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Арутюнова Н. Д. Логический анализ языка. Между ложью и фантазией / Н. Д. Арутюнова. – М.: Индрик, 2008. – 672 с.
2. Бабушкин А. П. Концепты разных типов в лексике и фразеологии и методика их выявления / А. П. Бабушкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики / под ред. И. А. Стернина. – Воронеж : Издво ВорГУ, 2001. – С. 52–57.
3. Безуглая Л. Дискурсивные и текстовые категории: к разграничению понятий / Л. Безуглая // Методи аналізу тексту : збірник наукових праць. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – С. 40–53.
4. Бондарко А. В. Категоризация в системе грамматики / А. В. Бондарко. – М. : Языки славянских культур, 2011. – 488 с.
5. Воркачев С. Г. Культурный концепт и значение / С. Г. Воркачев // Труды Кубанского государственного технологического университета. Сер. Гуманитарные науки. – Краснодар : КГТУ, 2003. – Т. 17. – Вып. 2. – С. 268–276.
6. Гладкоскок Л. Г. Засоби об'єктивізації концептів / Л. Гладкоскок, В. Левицький // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький. – Чернівці : Рута, 2011. – Вип. 551–552: Германська філологія. – С. 11–35.
7. Єсипенко Н.Г. Асоціативно-вербальна структура концепту // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Випуск 104 (2). Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції [Мови і світ: дослідження та викладання] (Кіровоград, 29-30 березня 2012). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – С.113-117.
8. Єсипенко Н.Г. Методи Квантитативної лінгвістики у вивченні профілювання концептів / Н.Г. Єсипенко// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. – Тернопіль : ТНПУ, 2017. – Вип. 2 (28) 2017. – С.29-37.
9. Жаботинская С.А. Сетевая семантика: теория и практика // «Когнитивная лингвистика: итоги, перспективы»: Всероссийская научная конференция, Тамбов, 11-12 апреля 2013 г.
10. Жаботинская С. А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход / С. А. Жаботинская // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2009. – № 848. – С. 3 – 10.
11. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2006. – 338 с.
12. Красных В. В. "Свой" среди "своих" : миф или реальность? / В. В. Красных. – М. : Гнозис, 2003. – 375 с.
13. Лакофф Дж. Когнитивное моделирование / Дж. Лакофф // Язык и интеллект [под ред. В. В. Петрова; пер. с англ. В. И. Герасимова и В. П. Нерознака]. – М., 1996. – С.143–184.
14. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 196 с.

15. Мартынюк А.П. Индивидуальный концепт: природа и метод анализа // Концепты и контрасты : Монография. (Рекомендовано Учёным советом Национального университета «Одесская юридическая академия». Одесса: ИД «Гельветика», 2017. – С. 41–47
16. Пименова М. В. Концептуальные исследования. Введение : учеб. пособие / М. В. Пименова, О. Н. Кондратьева. – М. : ФЛИНТА ; Наука, 2011. – 176 с.
17. Полюжин М. Типологія і аналіз концептів / М. Полюжин // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики. – Чернівці : Книги- XXI, 2010. – Випуск 1. – С. 112–126.
18. Bartminski J. Stereotypy jezykowe / J. Bartminski, J. Panasiuk // Wspolczesny jezyk polski – Lublin, 2001. – 372 s.
19. Croft W. Cognitive Linguistics / W. Croft, D. Cruse. – Cambridge : CUP, 2004. – 356 p.
20. Evans V. Cognitive Linguistics : An Introduction / V. Evans, M. Green. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. – 830 p.
21. Geeraerts D. Cognitive Linguistics: Basic Readings (Cognitive Linguistics Research [Clr]) 1st Edition, Kindle Edition, 2006.
22. Givon T. Prototypes between Plato and Wittgenstein / T. Givon // Noun Classes and Categorization. – A.; Ph.: Benjamins, 1986. – P.77–102.
23. Lakoff G. Women, fire and dangerous things: what categories reveal about the mind / G. Lakoff. – Chicago : University of Chicago, 1987. – 642 p.
24. Langacker R. W. Cognitive (Construction) Grammar / R. W. Langacker // Cognitive Linguistics. – San Diego : Walter de Gruyter, 2009. – Vol. 20–1. – P. 167–176.
25. Langacker R. W. Grammar and Conceptualization (Cognitive Linguistics Research [clr], Kindle Edition, Reprint 2012.
26. Yesypenko N. Cognitive Semantics and the Corpus-based Approach to Concept Structure / Nadia Yesypenko // Studies in Quantitative Linguistics. – Ludenscheid: RAM-Verlag, 2011. – P. 1–22..
27. Yesypenko N.G. Cultural Markers of Anglo-Saxon Cultural Concepts: a linguo-statistical approach / N.G. Yesypenko. *Linguaculture*, Volume 9, Number 1, 2018. – p. 27-40.
28. Yesypenko N. Text concepts as components of the individual author's world view /N.yesypenko// The 1st International scientific and practical conference “Eurasian scientific congress” (January 27-28, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2020., 528-533 p.
29. Nadia Yesypenko, Olena Yankovets, Olga Beshlei, Andrii Yankovets, Ihor Bloschynskyi. Conceptual Metaphor as a Means of Terminological Nomination. ALRJournal. 2021; 5(2): 24-29
<https://doi.org/10.14744/alrj.2021.57805> Web of Science Core Collection

5.2. Допоміжна

1. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка: учеб. пособие / Н. Ф. Алефиренко. – М. : Флинта: Наука, 2010. – 288 с.
2. Єсипенко Н.Г. Когнітивна семантика: принципи і підходи / Н.Г.Єсипенко // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Чернівці : Видавничий дім "Родовід", 2019. – Вип. 810 : Германська філологія. – С. 3-17.
3. Кронгауз М. А. Семантика : учебник для вузов / М. А. Кронгауз. – М. : Рос. гос. гуманитар. ун-т, 2001. – 399 с.
4. Левицький В. В Слова-консоциации и побочный смысл : забытые идеи Г. Шпербера и К. О. Эрдмана / В. В. Левицкий // Методи аналізу тексту : збірник наукових праць. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – С. 165–182.
5. Маслова В. А. Лингвокультурология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Маслова. – [2-е изд., стереотип.]. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 208 с.
6. Мізецька В. Мовна картина світу і деякі засоби її вивчення / В. Мізецька // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 267: Германська філологія. – С. 79–84.

7. Морозова Е. И. Фреймовые структуры знаний в языке дискурсе / Е. И. Морозова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика". Херсон: Вид-во Херсон. держ. ун-ту, 2010. – Вип. 11. – С. 268–272.
8. Пименова М. В. Сценарий как один из способов описания концепта (на примере концепта *радость*) / М. В. Пименова // Новое в славянской филологии : сб. статей / отв. ред. М. В. Пименова. – Севастополь : Рибэст, 2019. – С. 68–80.
9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
10. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
11. Categories and Concepts : Theoretical Views and Inductive Data Analysis / [Van Mechelen I., Hampton J., Michalski R., Theuns P.]. – New York : Academic Press, 2013. – 364 p.
12. Helbig H. Knowledge Representation and Semantics of Natural Language / Hermann Helbig. – Hagen : Springer, 2006. – 646 p.
13. Johnson C. Explanatory understanding and conceptual combination / C. Johnson, F. C. Keil // Explanation and Cognition / [F. C. Keil and R. A. Wilson (Eds.)]. – Cambridge, MA : MIT Press, 2000. – P. 328–359.
14. Cognitive Sociolinguistics: Language Variation, Cultural Models, Social Systems (Cognitive Linguistics Research), ed. Rkristiansen G., Dirven R. – November 17, 2008
15. Dancygier, Barbara. The Cambridge Handbook of Cognitive Linguistics, Cambridge University Press, 2017.
16. Мартинюк А.П. (Martynyuk A.) The Art of Metaphoric Political Insult within the Cognitive Framework // Language – Literature – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface. Text – Meaning – Context. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2017. Vol. 14. P. 245–260.

6. Інформаційні ресурси

1. Carruthers P. The cognitive functions of language [Electronic resource] / Peter Carruthers. Access mode: <http://www.philosophy.umd.edu/people/faculty/pcarruthers/Cognitive-language.htm>.
2. Language, mind, Culture, Society – open access journal : <http://lamicus.eu/>
3. Yearbook of the German Cognitive Linguistics Association – open access journal: <https://www.degruyter.com/journal/key/GCLA/html>
4. Cognitive Linguistic Studies – e-Platform: <https://www.jbe-platform.com/content/journals/22138730>
5. Cognitive Semantics [journal] – access mode: <https://brill.com/products/journal/cognitive-semantics>